

ANUARIO BRIGANTINO

2021

N.º44

ANUARIO BRIGANTINO

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Comité Científico

Ángel Arcay Barral (director)

Xosé M.ª Veiga Ferreira (subdirector)

Alberto López Fernández (secretario)

Martín Almagro Gorbea

Fernando Alonso Romero

Manuel Ares Faraldo

Manuel Ma de Artaza Montero

Pablo Cancelo López

Marta Colón Alonso

Concepción Delgado Corral

Alfredo Erias Martínez

M.ª Jesús Lorenzo Modia

Carmen Manso Porto

Xosé Luís Mosquera Camba

Manuel Núñez Rodríguez

James Duran/Séamas Ó Direáim

Carlos Pereira Martínez

Antonio Raúl de Toro

Daniel Lucas Teijeiro Mosquera

Xesús Torres Regueiro

José Manuel Vázquez Mosquera

Sempre no recordo (†):

José Antonio Fernández de Rota

Antonio Meijide Pardo

José Antonio Miguez Rodríguez

Xulio Cuns Lousa

José García Oro

Luis Monteagudo García

Xosé Ramón Barreiro Fernández

Colaboradores técnicos:

Yosune Duo Suárez

Martín Fernández Maceiras

Silvia Muíño Naveira

José Luis Pariente

Ermita Rodríguez Pérez

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

2021 n.º 44

Dos traballos asinados
responden os seus autores;
dos demais, a dirección do
ANUARIO BRIGANTINO

Data límite de admisión de
orixinais:
31 de MARZO

REDACCIÓN E INTERCAMBIO

Concello de Betanzos
Arquivo e Biblioteca Municipais

Rúa Emilio Romay, 1
15300 Betanzos, A Coruña

Tlf. 981 77 36 93
anuariobrigantino@betanzos.net

O *Anuario Brigantino* é unha revista de investigación, editada polo Concello de Betanzos. A presentación e a aceptación de traballos implica a cesión automática de dereitos de publicación por parte do autor, tanto en formato papel como en Internet.

Está considera na categoría “C-Normal” segundo a valoración do Ministerio de Cultura e clasificada así mesmo pola UNESCO (080000, Multidisciplinares. Humanidades). Aparece tamén integrada nas seguintes bases de datos: RISO e ISOC, esta realizada polo *Centro de Información y Documentación Científica* (C.I.N.D.O.C.) do C.S.I.C; DICE (*Difusión y Calidad Editorial de las Revistas Españolas de Humanidades y Ciencias Sociales y Jurídicas*); DIALNET (*Portal de Difusión de la Producción Científica Hispana*); RILM Abstracts of Music Literature (*Repertoire International de Litterature Musicale*); MIAR (*Matriu d'Informació per a l'Avaluació de Revistes*); LATINDEX (*Difusión y Calidad Editorial de las Revistas Españolas de Humanidades y Ciencias Sociales y Jurídicas*); *Ulrich's Periodicals Directory*; REBIUN (*Red de Bibliotecas Universitarias Españolas*); CARHUS Plus + 2018; RESH (*Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanidades*).

Cuberta:

*Debuxo dun fragmento da fonte da
Diana Cazadora de Betanzos deseñada
por Pedro Villar.*

Contracuberta:

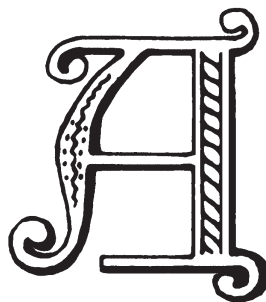
*Debuxo a partir fotografía de Ferrer
"Vendedoras na rúa da Porta da Vila".*

*Deseño da cuberta, composición e
maqueta: Yosune Duo Suárez.*

Depósito legal: C-680/96

ISSN: 1130-7625

Imprime: LUGAMI

ÍNDICE

* Gravados rupestres no concello de Paderne, polo GRUPO DE ARQUEOLOXÍA DA TERRA DETRASANCOS.....	11
* Dous machados de tope inéditos do Museo das Mariñas e o «Grupo 29» de Luis Monteagudo, por JOSÉ SUÁREZ OTERO.....	23
* Un pequeno puñal de espigo inédito del Museo das Mariñas: sobre armas, imagen y “representación” en los inicios de la Edad del Bronce, por JOSÉ SUÁREZ OTERO.....	33
* Nuevos elementos arqueológicos en Coirós (A Coruña), por DAVID FERNÁNDEZ ABELLA.....	41
* Ara romana de Perbes <i>Conventus Lucensis</i> , provincia Hispania Citerior, por FELIPE ARIAS VILAS e M. ^a DOLORES DOPICO CAÍNZOS.....	55
* Revisións y actualizacións del <i>corpus</i> de inscripciones romanas de Galicia (Hispania citerior), por JUAN MANUEL ABASCAL.....	59
* La Virgen de la Leche de Santa María de Conxo, por CARMEN MANSO PORTO.....	101
* Benfactores de la provincia de A Coruña: Los legados a los Establecimientos de Beneficencia Provincial (II), por MANUEL FIAÑO SÁNCHEZ.....	151
* Los Verederos de Betanzos 1789-1831, por ANDRÉS MOSQUERA GALÁN.....	177
* Crónica del Somatén Armado en el Partido de Betanzos (1920-1932), por JOSÉ LUIS CRESPO GARRIDO.....	185
* 10 anos do Memorial Carlos López García-Picos: a homenaxe de Betanzos ao seu músico máis internacional, por JAVIER ARES ESPÍÑO.....	233
* La restauración del retrato de Carmen Echeverría-Olaverri pintado, por Víctor Morelli, por CREA Restauración S.L.....	243
* A Porta da Vila de Betanzos: a súa demolición e ensanche, por DANIEL LUCAS TEIJEIRO MOSQUERA.....	267

* Os deportados galegos nos campos de concentración da Alemaña nazi (1940-1945). O caso da comarca de Betanzos, por ALBA GARRIDO FERNÁNDEZ e CARLOS LOZANO GONZÁLEZ.....	307
* “ <i>En las orillas del Sarela</i> ”. Exclaustración, xardín e literatura no pazo de San Lourenzo, por RICARDO VARELA.....	321
* A representación da tecnoloxía no parque do Pasatempo de Betanzos. Análise do mergullador e do dirixible, por YOSUNE DUO SUÁREZ.....	339
* Luis Cortiñas (1900-1987). Nacionalismo, republicanismo, condena e exilio, por XESÚS TORRES REGUEIRO.....	357
* As obras particulares no Arquivo municipal de Betanzos (1931-1962), por ÁNGEL ARCAÏ BARRAL.....	453
* Actualizando a tradición: uns Xogos Florais do século XXI, polo grupo PESQUEDELLAS.....	479
* ACONTECEMENTOS DO ANO.....	487
* ENTIDADES CULTURAIS.....	519
* Presentación do Anuario Brigantino 2020, por ANTOLÍN SÁNCHEZ PRESEDO.....	537
* Presentación do anuario brigantino 2020: palabras de despedida do seu director (15 de outubro de 2021), por ALFREDO ERÍAS MARTÍNEZ.....	551
* Homenaxe a Alfredo Erías, pola REDACCIÓN DO ANUARIO BRIGANTINO.....	559

Actualizando a tradición: uns Xogos Florais do século XXI

PESQUEDELLAS*

Sumario

Os Xogos Florais foron encontros literarios que, no contexto do Rexurdimento, pretendían espallar o sentimento galego. Na cidade de Betanzos celebráronse ata fai relativamente poucos anos e, especialmente os de principios do século XX tiveron moita sona. Conscientes dun panorama lingüístico actual, desalentador para a lingua galega, a Asociación Pesquedellas decidiu retomar esta tradición e renova-la.

Abstract

The Floral Games were literary meetings that, in the context of the Resurgence, intended to spread Galician sentiment. In the city of Betanzos they were celebrated until relatively few years ago and, especially those of the beginning of the 20th century, they were very famous. Aware of a current linguistic panorama, discouraging for the Galician language, the Pesquedellas Association decided to resume this tradition and renew it.

1. Introducción e xustificación histórica
2. Actualizando unha tradición
3. Desenvolvemento dos eventos
4. Xogos Florais 0 para a posteridade: un poemario en liña
5. Conclusións

* O grupo **Pesquedellas** nace en Betanzos no ano 2019 motivadas por saber máis sobre o folclore e a cultura tradicional galega, formando un proxecto no que a través de entrevistas a persoeiros deste mundo buscan responder ás súas inquedanzas e compartir reflexións nas redes sociais para aqueles que teñan intereses parecidos ó seu. No ano 2021 constitúese como asociación seguindo coa súa investigación e difusión do patrimonio.

Sara Fraga Pérez é historiadora e xestora do patrimonio pola Universidade de Santiago de Compostela. Adícase á xestión cultural e á difusión do patrimonio, tanto material coma inmaterial.

Noelia Fraga Pérez é estudante de lingua e literatura francesa na Universidade de Santiago de Compostela. Extracurricularmente adícase ó estudo e investigación do patrimonio inmaterial galego.

Gala Illanes Illobre é graduada en lingua e literatura galegas e estudante de lingua e literatura alemáns na Universidade de Santiago de Compostela. Asemade, investigadora independente sobre o folclore e o patrimonio inmaterial galego.

Fátima López Freire é educadora e mestra. Traballa activamente na investigación e difusión do folclore e patrimonio inmaterial galego.

1. Introducción e xustificación histórica

A vila de Betanzos foi un lugar sinalado na loita pola lingua galega no pasado con figuras como Antolín Faraldo ou fitos históricos coma o primeiro discurso político en galego, a Irmandade da Fala de Betanzos ou os propios Xogos Florais.

Os Xogos Florais foron encontros literarios nos que diversos autores presentaban obras ou composicións cunha finalidade artística pero tamén con vontade de defender a lingua e a cultura galegas, contribuíndo así ao Rexurdimento das letras galegas. Estes encontros constaban dun concurso literario como actividade principal do que posteriormente se realizaba unha publicación con todos os escritos participantes; mais sabemos que tamén existiron, dentro dos Xogos Florais, concursos de investigación ou de creación pictórica. Nos eventos que rodeaban o festival participaban as Irmandades da Fala e os recén creados Coros Históricos e tamén a Corte do Amor, que hoxe en día evolucionou á raíña das festas de Betanzos e a súa corte.

A vinculación coa lingua e tradición galegas deste evento concorda cos obxectivos que se promulgan dende a Asociación Pesquedellas, polo que resultou especialmente interesante recuperar a tradición dos Xogos Florais no contexto lingüístico actual.

Lamentablemente, na actualidade o uso do galego entre a xuventude é minoritario, así como o consumo de contido artístico en galego, pois en estudos recentes sinálase que máis do 30% da poboación galega de máis de 16 anos considera que o galego se fala pouco ou nada¹, e que o 40% da mocidade non coñece ningún grupo que cante en galego². Mais os neofalantes preséntanse como unha esperanza para a lingua, pois, que unha persoa fale en galego, non se debe só a que sexa criada neste idioma, senón tamén a unha escolla persoal que radica no prestixio desta³.

Polo tanto, decidiuse impulsar unha edición dos Xogos florais renovada, enfocada directamente á xuventude e tentando adaptala á actualidade, promovendo o uso da lingua galega dentro deste grupo de idade. Dun xeito actualizado, uniuse a poesía tradicional, a máis arraigada e lonxeva de Galicia, coas creacións máis vangardistas da xuventude galega. Os eventos deste festival literario tiveron lugar en espazos patrimoniais importantes historicamente para a vida cultural betanceira, dotándoos dun novo significado e de novos usos.

2. Actualizando unha tradición

A recuperación dos Xogos Florais fíxose co feminismo e a cultura popular como conceptos transversais, poñendo o foco na poesía tradicional galega, creada e transmitida polas mulleres do rural galego. Estas mulleres, ademais de transmitir o folclore de xeración en xeración tamén actuaron como o que hoxe entendemos como xestoras culturais, encargándose da organización das foliadas (recadando os cartos, os instrumentos e preparando os espazos necesarios para que tivesen lugar estas festas).

É por isto que a equipa organizadora dos Xogos Florais 0 foi integramente feminina, e o programa do evento contou con actividades nas que se enalzaba a figura da muller galega. Así mesmo, este evento tivo unha vontade democrática e un espírito de creación colectiva, entendendo a cultura como unha creación bidireccional. Foi por esta razón pola que o concurso literario se realizou cun formato de Slam Poético.

Esta nova disciplina consiste nunha competición escénica na que os poetas só contan con tres minutos para presentar as súas composicións. Asemade, a característica que máis encaixou cos ideais destes novos xogos foi o seu carácter interactivo; é dicir, o público non é pasivo, senón que xoga un papel importante: o de xurado. Este xa non está

composto por estudantes en literatura, senón que o público asistente pode decidir quen é a gañadora, característica que fai que nestes certames xa non sexa suficiente soamente escribir, senón que agora o poeta debe contar tamén cun bo carácter *performativo*.

En particular, nas bases que se crearon para os participantes non se quixo propoñer ningún tema, senón que o máis importante era incluír dentro da composición polo menos unha estrofa que seguise a métrica das coplas tradicionais galegas: catro versos de oito sílabas con rima nos versos pares; un romance.

3. Desenvolvemento dos eventos

Seleccionáronse cinco eventos⁴ relacionados coa poesía e a tradición, repatíndose en dúas fins de semana do mes de setembro. Na primeira delas tivo lugar a proxección do documental “Dorothé na Vila” de Olaia Tubío e Alejandro Gándara e un concerto do dúo Casás-Barcia. Non se perdeu ocasión de aproveitar o espectacular Cine Alfonsetti, o máis antigo de España en activo, para a proxección do documental, e o claustro do Museo das Mariñas como emprazamento para o concerto posterior do dúo.

A longametraxe documental recolle as historias que se atopan tras o *Cancioneiro Popular Galego* de Dorothé Schubarth, etnomusicóloga suíza, que recorreu o rural galego dende finais dos 70 ata mediados dos 80 para recoller as melodías tradicionais, compilando unha obra fundamental para tradición oral galega.

Figura 1.

A actuación do dúo Casás-Barcia⁵ no claustro do Museo das Mariñas foi idónea para seguir á proxección do documental. Richi Casás comparte un dos testimonios dentro de Dorothé na Vila; el medrou escoitando á súa avoa Rosa e á súa tía avoa Adolfinia cantar na casa e tras finar estas dúas, descubriu as gravacións que no seu momento lles fixera Dorothé a estas mulleres tan importantes para el. Xunto co acordeonista Fran Barcia, reinterpretou o repertorio de Cerceda mesturando a tradición e o jazz cun resultado que invita ó baile.

Figura 2.

Ao día seguinte Montse Rivera, compoñente de Leilía, amosou a través do concerto didáctico “Cóntoche un traxe”⁶ como hoxe en día o traxe tradicional ten novos significados; xa que, durante os Xogos Florais de 1918 en Betanzos, a raíña das festas e a súa “corte do amor” vestíronse co traxe tradicional como símbolo de patriotismo. Así pois, este espectáculo busca botar a vista atrás de maneira amena para amosar a riqueza da indumentaria galega e recuperar unha riqueza léxica da vida cotiá que se foi perdendo.

A segunda fin de semana foi a que pechou os Xogos Florais 0. Na primeira xornada foi celebrado o I Slam Poetry⁷ betanceiro, enmarcado dentro desta festividade e nun emprazamento moi emblemático, o café-bar Lanzós, situado no casco vello e lugar de múltiples concertos que lle trasmiten vida á parte máis histórica da vila. Con este concurso buscou a participación da xuventude betanceira, non só da man da creación senón tamén como receptora e xurado.

Figura 3.

Para rematar, na última xornada entregáronse os premios ás gañadoras do I Slam Poetry, da man do dúo musical Caamaño e Ameixeiras⁸. Estas rapazas de Oza dos Ríos e Baio respectivamente trouxeron os seus temas vocais do seu novo disco *Aire!*, no que mesturan autoría propia e reinterpretacións de cantares tradicionais. A característica que fixo desta xornada unha celebración especial é que todo o público estivo invitado a vestirse co traxe tradicional galego, facendo honra ao famoso “Domingo das mozas” lucense e poñéndolle un punto final moi festivo para a vila de Betanzos, e dándolle á xornada un carácter reivindicativo e enxalzador.

Figura 4.

Figura 5.

4. Xogos Florais 0 para a posteridade: un poemario en liña

A publicación das poesías resultantes dos pasados concursos poéticos foron o testemuño que perdurou desta celebración polo que, tras a realización do I Slam Poetry, decidiuse que unha ocasión así era idónea para continuar a “Escola” que os Xogos Florais deixaron historicamente grazas ás súas publicacións. Da man da deseñadora e ilustradora galega Nébeda, que estivo a cargo do deseño da cartelaría, creouse un poemario en liña con todas as composicións participantes neste encontro e os seus autores.

Asemade, era importante acorde co ideario da equipa que este poemario estivese dispoñible en todo momento para quen quixera consultalo. Por estes motivos esta publicación foi totalmente en liña⁹ e de maneira gratuíta para que a cultura estea sempre a disposición do pobo.

5. Conclusións

Dende a Asociación Pesquedellas buscamos coa revitalización dos Xogos Florais non só dotar dunha nova perspectiva á cultura en galego na vila de Betanzos, senón tamén defender a lingua e a cultura galegas dentro do contexto lingüístico actual, dotándoo dun espazo no que poida desenrolarse pouco a pouco entre a mocidade.

Para as membras desta asociación era moi importante poder devolver ao pobo esta tradición literaria que loita en prol do galego e, facendo algunhas adaptacións creouse unha edición dos Xogos Florais renovada e enfocada na mocidade creadora, achegándoa á actualidade e promovendo o uso da lingua galega nas novas xeracións. Desta maneira, os espazos betanceiros patrimoniais víronse ocupados por unha mestura de poesía tradicional galega

e as creacións máis vangardistas da nosa mocidade.

O resultado foi dunha resposta positiva abrumadora, mais sendo conscientes de que inda queda moito traballo por facer e unha rutina que asentar, para que unha festividade tan importante como foron os Xogos Florais na historia tanto de Betanzos como de Galicia, volva a formar parte da tradición da vila brigantina.

Figura 6.

NOTAS

¹ Pardo, M. (2019), *O galego resiste como lingua maioritaria da metade da poboación*, en: <https://praza.gal/acontece/o-galego-resiste-como-lingua-maioritaria-da-metade-da-poboacion>

² Pardo, M. (2021), *Un estudo sobre hábitos musicais advirte que o 40% da rapazada non coñece grupo ningún que cante en galego*, en: <https://praza.gal/cultura/un-estudo-sobre-habitos-musicais-advirte-que-o-40-da-razapada-non-conece-grupo-ningun-que-cante-en-galego>

³ Pérez Pena, M. (2020), *O galego, cada vez menos unha lingua de berce e máis unha lingua de elección*, en: <https://praza.gal/cultura/o-galego-cada-vez-menos-unha-lingua-de-berce-e-mais-unha-lingua-de-eleccion>

⁴ vid. Figura 1

⁵ vid. Figura 2

⁶ vid. Figura 3

⁷ vid. Figura 4

⁸ vid. Figura 5

⁹ vid. Figura 6 <https://issuu.com/pesquedellas/docs/slam>

NORMAS DE PRESENTACIÓN DE ORIXINAIS DO ANUARIO BRIGANTINO

Tema

O *Anuario Brigantino* é una revista de investigación nos campos da Arqueoloxía, Historia, Historia da Arte, Historia da Literatura e Antropoloxía, podendo admitir excepcionalmente outros, segundo o criterio do Comité Científico. O ámbito de investigación primará o marco xeográfico de Betanzos e a súa comarca, sendo extensible ao resto de Galicia. Está editada polo Concello de Betanzos e a súa periodicidade é anual.

Orixinais

Os orixinais deberán ser inéditos. Oportunamente e diante de traballos de especial interese, o Comité Científico poderá contemplar a publicación de traducións, a reedición de traballos raros e/ou antigos, así como edicións corrixidas e/ou aumentadas de traballos publicados fóra da revista.

Formato, lingua e soporte

Os traballos deben enviarse por correo electrónico a anuariobrigantino@betanzos.net. Os textos remitiránse en galego, castelán, portugués ou inglés en calqueira programa de procesador de textos (Word, Open Office e similares) e as fotos en formato JPEG ou TIFF.

Extensión e ilustracións

Unha vez maquetado co estilo propio do *Anuario Brigantino*, aconséllase que o traballo non supere as 25 páxinas, se ben o Comité Científico poderá establecer as excepcións que considere oportunas.

Autor-Autores

Engadirase unha nota biográfica do autor ou autores, que non exceda as 5 liñas maquetadas. Dita nota debe incluír o correo electrónico, a institución onde presten os seus servizos e a labor que desempeñan.

Sumario e Abstract

Os orixinais deberán acompañarse dun sumario ou resumo na lingua do traballo e outro (abstract) en inglés, que non deben exceder, cada un, das 10 liñas maquetadas. Ademais haberá que escoller cinco palabras

clave que definan o contido do traballo e presentalas no idioma orixinal do traballo e na súa tradución ao inglés.

Texto

Empregarase a cursiva para aquelas palabras que se utilicen como denominacións técnicas ou sexan alleas á lingua na que se redacta o orixinal.

Utilizaranse as comiñas « ... » para as citas textuais breves (inferiores a 50 palabras); as demais irán en parágrafo á parte e sangradas na marxe esquerda sen entrecomiñar. As comiñas simples " resérvanse para conter significados. As supresións de texto nas citas indicaranse mediante tres puntos entre corchetes [...]. As intervencións do autor nas citas tamén se farán entre corchetes.

Citas bibliográficas

Citas parentéticas complementarias da bibliografía final.

No texto, entre paréntese, sitúase o apelido (ou apelidos, se se considera) do autor ou autores, con minúscula e sen a inicial do nome propio, seguido por coma, espacio e ano de publicación.

Se é preciso, despois de dous puntos, irá o número de páxina (se se sinala a primeira e a última, sepáranse por un guión). Se se trata dunha obra en varios volumes, antepoñerase o número do que corresponda ó da páxina, separados por coma. Se o envío non é a unha páxina senón a unha columna, un documento, etc. incluírase antes da cifra a abreviatura correspondente.

Exemplos: (Miguez, 2000), (García Bellido, 1943: 21), (Pastoureaux, 1988: 261-316), (Meijide, 1988: doc. 2, 38).

Cando no mesmo ano hai dúas ou máis publicacións dun mesmo autor ás que hai que referirse, colócase detrás do ano unha letra para identificalas: (Monteagudo, 2000a). Cando se inclúe o nome do autor no texto, entre parénteseponse só o ano e, se procede, as páxinas. Exemplo: Como indicou Barreiro Fernández (1984: 51)...

Se hai máis dun autor, inclúense todos ata tres, separados por comas, e se hai máisponse só o primeiro seguido de et al.

Notas ó pé

As notas ao pé aparecerán ao final do texto e non conterán referencias bibliográficas, xa que estas deberán aparecer dentro do propio texto e colocadas entre parénteses. As notas ao pé servirán unicamente para desenvolver de forma somera algunha idea ou aportación que non vaia aparecer no texto do artigo. Empregaranse as notas ao pé para citar as obras literarias antigas, as notas ao pé e os recursos electrónicos:

Recursos e edicións dixitais

Indicarase a dirección web e a data de consulta entre corchetes.

RICCIONI, Stefano (2008): «Épiconographie de l'art roman en France et en Italie (Bourgogne/Latium). L'art médiéval en tant que discours visuel et la naissance d'un nouveau langage», Bulletin du Centre d'Études Médiévales d'Auxerre, no 12 [<http://cem.revues.org/index7132.html>]. Consulta de 10-10-2008].

Notas de prensa

Poderán ir como nota ao pé indicando o título da publicación, a data de publicación, o número do exemplar e as páxinas. En caso de contar un título a nota ou a imaxe empregada, deberá ser escrito en cursiva.

Obras literarias antigas

Acoleranse ás referencias abreviadas de uso común, precedidas do nome do autor en maiúscula e do título da obra: SAN ISIDORO, Etimologías, II, 3, 5, entendéndose libro II, capítulo 3, sección 5. No caso de utilizar edicións modernas das mesmas, seguirase o formato da norma antecedente. Os textos bíblicos serán citados así: Éxodo 5, 1-2; Apocalipsis 12, 7. Pódense tamén utilizar as abreviaturas convencionais dos libros: Ex. 5, 1-2; Ap. 12, 7.

Bibliografía final

Monografías e obras colectivas

APELIDO(S), Nome completo (ano): Título en cursiva. Editorial, lugar de edición, [vol./tomo]. De existir varios autores, cada nome e apelido(s) se separarán por punto e coma. BARNAY, Sylvie (1999): Le ciel sur la terre. Les apparitions de la Vierge au Moyen Âge. Éditions du Cerf, París.

Se se trata dunha obra colectiva citada na

súa integridade, indicarase «ed./dir./coord.» entre o nome do compilador e o ano de edición.

CARRERO, Eduardo; RICO, Daniel (eds.) (2004): Catedral y ciudad medieval en la Península Ibérica. Nausicaá, Murcia.

Artigos de revistas

APELIDO(S), Nome completo (ano): «Título». Nome da revista en cursiva, vol./tomo, no, páxinas. YARZA LUACES, Joaquín (1974): «Iconografía de la Crucifixión en la miniatura española, siglos X al XII». Archivo Español de Arte, t. XLVII, no 185, pp. 13-38.

Capítulos de libros e contribucións en actas de congresos

APELIDO(S), Nome completo (ano): «Título». En: APELIDO(S), Nome completo (ed./dir./coord.): Título do libro ou volume de actas en cursiva. Editorial, Lugar de edición, [vol./tomo], páxinas. KENAANKEDAR, Nurith (1974): «The Impact of Eleanor of Aquitaine on the Visual Arts in France». En: AURELL, Martin (dir.): Culture Politique des Plantagenêt. Université de Poitiers-Centre d'Études Supérieures de Civilisation Médiévale, Poitiers, pp. 39-60.

Se o autor do capítulo coincide co autor do libro, non se reitera o nome, dándose por sobreentendido. SAUERLANDER, Willibald (1974): «Über die Komposition des Weltgerichts-Tympanons in Autun». En: Romanesque Art. Problems and Monuments. The Pindar Press, Londres, vol. I, pp. 223-267.

Catálogos de exposicións

Título da exposición en cursiva (ano), catálogo da exposición (Lugar, ano). Editorial, Lugar de edición. The Year 1200. A Centennial Exhibition at The Metropolitan Museum of Art (1970), catálogo da exposición (Nueva York, 1970). The Metropolitan Museum of Art, Nueva York.

No caso de citar unha contribución concreta dentro dun catálogo, proceder segundo a norma precedente incluíndo os datos precisos da exposición de acordo coa presente norma. CUADRADO, Marta (2001): «Virgenes abrideras». En: Maravillas de la España Medieval. Tesoro sagrado y monarquía, catálogo da exposición (León, 2000-2001). Junta de Castilla y León, vol. I, pp. 439-442.

Teses doutorais e memorias de investigación inéditas

APELIDO(S), Nome completo (ano): Título da tese en cursiva. Tese doctoral/memoria de investigación inédita, Universidade/centro de investigación.

PÉREZ HIGUERA, María Teresa (1974): Escultura gótica toledana. La catedral de Toledo (siglos XIII- XIV). Tesis doctoral inédita, Universidad Complutense de Madrid.

Edicións de fontes e obras literarias

NOME E APELIDO(S) (ano): Título en cursiva. Edición de APELIDOS, Nome (ano da edición moderna): Título da edición en cursiva. Editorial, Lugar de edición, [volume/tomo].

JOHANNES GERSON (1363-1429): Opera Omnia. Edición de DU PIN, Louis Ellies (1987): Johannes Gerson. Opera Omnia. George Olms Verlag, Hildesheim, vol. III.

Se non se pode precisar a data exacta da fonte orixinal, indicárase o século, e se tampouco fose posible indicar isto, deixárase en branco indicando ó final a data da edición moderna.

Ilustracións

As imaxes incluídas serán fotografías ou deseños libres de dereitos. En caso de reproducir imaxes xa publicadas, deberá citarse debidamente a fonte orixinal. No caso de imaxes tomadas de Internet, especificárase a dirección web e a data de captura. En todo caso, o autor do traballo será o responsable de calquera posible vulneración de dereitos. O envío das imaxes debe facerse en formato JPG ou TIFF, cunha calidade mínima que permita a súa edición e maquetación. De non ser así, poderá ser descartada. De existir un lugar determinado dentro do texto para a colocación das imaxes, debe ser indicado cunha numeración correlativa (Imaxe 1, Imaxe 2, etc.) para facilitar o traballo de edición posterior. Cada foto deberá ir acompañada dun texto para o pé de foto no que se citará a información do seguinte xeito: APELIDOS, Nome (Ano). Título ou descrición da fotografía en cursiva. Medidas, fondo.

Fig. 14. FERRER (ca.1890). Vendedoras na rúa da Porta da Vila. Arquivo Municipal de Betanzos.

Se se trata da reprodución dalgunha obra de arte o sistema será similar:

APELIDOS, Nome (Ano). Título da obra en

cursiva. Material e medidas se se coñecen. Fondo do que procede.

Fig. 15. LÓPEZ CRESPO, J. (1903). José Ildefonso Portal Montenegro. Museo das Mariñas.

Dereitos

Os autores serán sempre os responsables legais dos seus textos. Non se poderá esixir ningún tipo de remuneración económica nin a publicación do traballo supón ningún tipo de relación contractual co Concello de Betanzos.

Revisión

Será decisión do Comité Científico a publicación definitiva de cada traballo, tratando sempre de corrixir xunto co autor todos aqueles erros que sexan advertidos.

Os artigos de investigación estarán avaliados por dous expertos no tema, revisando o traballo de forma anónima seguindo o sistema de dobre cego e emitindo un informe no que se valorará a pertinencia da súa publicación.

A revista comprométese a adoptar unha decisión sobre a publicación de orixinais nun prazo de seis meses, reservándose o dereito de publicación nun prazo de dous anos, dependendo sempre das necesidades da revista.

O *Anuario Brigantino* contactará cos avaliadores aos que lles remitirá unha copia do texto sen indicio directo da identidade do autor e un modelo de informe no que se poida avaliar o contido do artigo, os aspectos formais, a calidade do texto, a clasificación tipolóxica no que deberemos encadralo e un veredicto no que se aconselle ou non a súa publicación ou a súa corrección. Estes datos poden ser enviados ao autor, tamén de forma anónima para o seu coñecemento e para favorecer as eventuais modificacións.

Corrección

Casa dos Espellos conta cun Comité de Redacción que revisará todos os textos e poderá propoñer modificacións nos mesmos aos autores, que disporán dun prazo máximo de dúas semanas para solventar os erros indicados. Non se permitirán cambios substanciais do texto entregado.